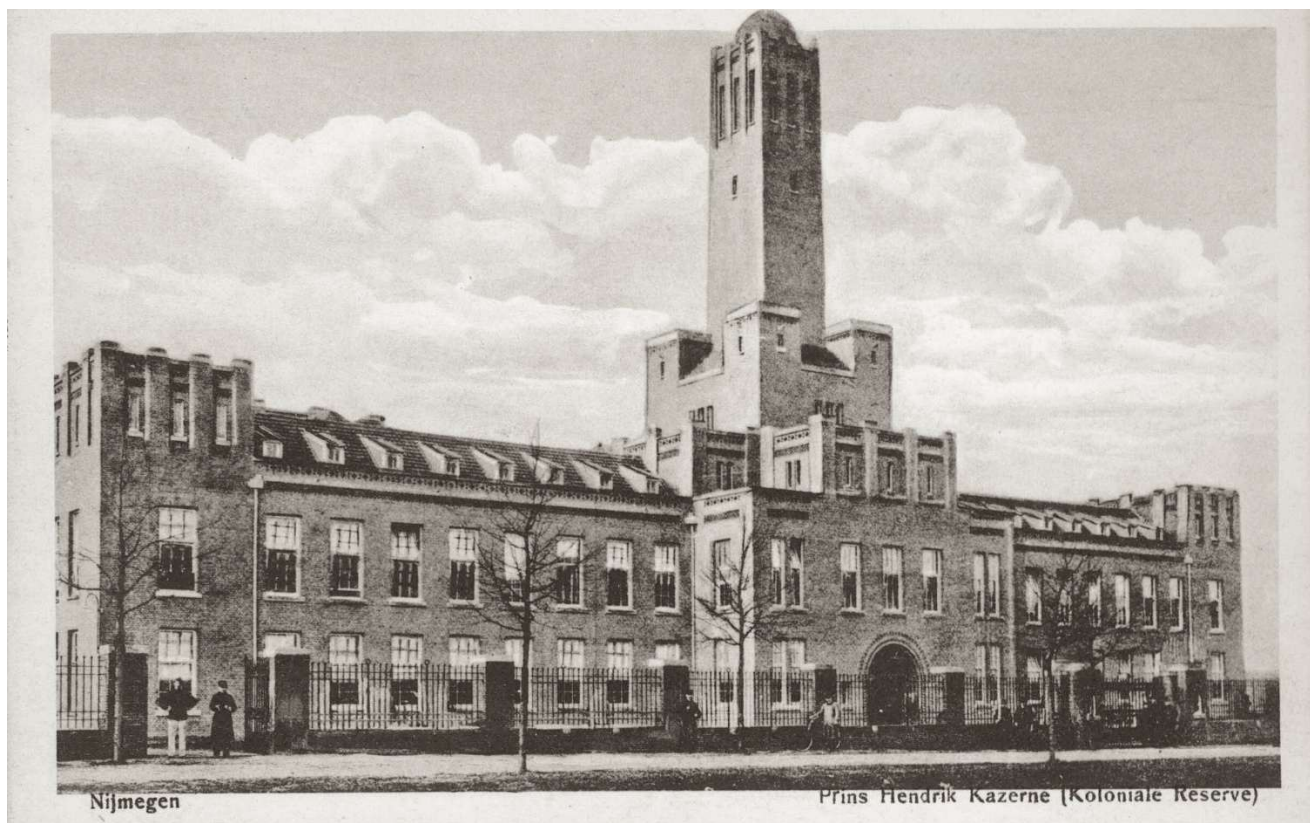

Basteicafé 21 mei 2026

Surinamers en Antillianen in Nijmegen

Prins Hendrik Kazerne in Nijmegen

Nijmegen tussen de West en de Oost (1908-1940)

De eerste Surinamers in Nijmegen kwamen hier dankzij het KNIL (Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger). Aan het begin van de twintigste eeuw bundelde het KNIL al haar activiteiten in Nijmegen en liet daarvoor een speciaal onderkomen bouwen, de Prins Hendrikkazerne.

Voor velen betekende Nijmegen een springplank naar het avontuur in Nederlands-Indië. Vanaf 1908 ging het KNIL soldaten werven in Suriname en de Antillen. Zo kwamen enkele honderden jongens uit 'De West' naar de Waalstad. Na een kortere of langere opleiding maakten ze de overstek naar 'De Oost'.

Het leven van deze Surinamers en Antillianen speelde zich af op drie verschillende continenten: het waren wereldburgers, maar wel steeds binnen de grenzen van het Koninkrijk der Nederlanden.

De Nijmeegse connectie verschilde per persoon. Sommigen trouwden hier met een Nijmeegse. Anderen keerden na hun dienstdienst terug om er permanent te gaan wonen.

Eén daarvan is Jozef Rodriguez, naar wie onlangs in Nijmegen-Noord een plein is vernoemd. Een andere markante Surinamer is Harry Sparendam, die zijn dienstdienst afbrak om in Nijmegen profbokser te worden. Hij richtte er ook Nijmegen een sportschool op.

De meeste van deze KNIL-jongens waren creolen, grotendeels afstammelingen van slaafgemaakten. Het is bijzonder om te zien hoe ze hun weg vonden in de maatschappij en hoe hun identiteit door al die migraties steeds weer verschoof. Het zegt ook iets over de internationale dynamiek in die tijd en de rol die Nijmegen daarin speelde. In Nijmegen was men wel gewend aan mensen met een getinte huid - je zou het de voorloper kunnen noemen van de multiculturele samenleving. Weliswaar in de schaduw van Amsterdam, maar zeker niet te onderschatten.

In zijn lezing gaat **Paul van der Heijden** in op de rol van Nijmegen en zoomt in op enkele markante voorbeelden van 'Nijmeegse' Surinamers en Antillianen.

Surinamers en Antillianen in Nijmegen na WO II

Ook na de Tweede Wereldoorlog bleef er een band tussen Suriname, de Antillen en de stad Nijmegen. De grotere werkgelegenheid en de betere onderwijsmogelijkheden in Nederland droegen ertoe bij dat vanaf eind jaren 40 rijksgenoten naar Nederland vertrokken. Vooral de katholieke signatuur van de Nijmeegse universiteit was voor velen uit de West aanleiding om een universitaire studie in Nijmegen te beginnen. De eerste Antilliaan die in Nijmegen de rechtenstudie deed, Moises Da Costa Gomez, wordt beschouwd als de eerste minister-president van de Nederlandse Antillen. In 2023 werd een pad op de Nijmeegse universiteitscampus naar hem vernoemd.

Verscheidene studenten die voor hun studie naar Nijmegen waren gekomen, bleven ook daarna in de Keizer Karelstad. Een aantal ging na hun studie terug om mee te helpen met de opbouw van hun land of eiland van geboorte. Sommigen bezochten de Waalstad nog regelmatig vanwege de fijne herinneringen aan hun studietijd. Zij beschouwen Nijmegen als hun 'tweede huis'. Surinamers en Antillianen die hier zijn gebleven, inclusief hun nazaten, zijn inmiddels volwaardige burgers van de stad en zien Nijmegen ook (grotendeels) als hún stad. Velen hebben hun weg hierheen gevonden.

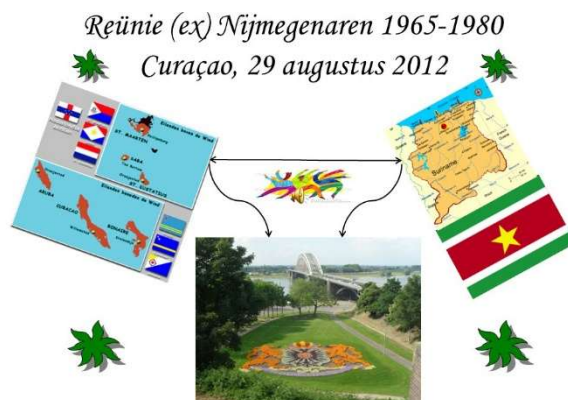
Enkelen hebben zich verdienstelijk gemaakt voor stad en samenleving en zelfs een koninklijke onderscheiding gekregen. Een van de meestbegaafde Surinaamse componisten, Johan Dahlberg, had een sterke band met Nijmegen waar hij de muziekschool bezocht.

Ook na de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 en de nieuwe staatkundige verhoudingen tussen Nederland en de eilanden sinds 10 oktober 2010 blijft de band met Nijmegen bestaan. Anno 2026 telt Nijmegen ongeveer 4200 personen, afkomstig uit Suriname en Caribisch Nederland. Onder hen bevindt zich ook een groep die sinds haar komst in Nijmegen warme banden onderhoudt met het land/eiland van herkomst. De stad was dan ook het verbindende element voor een grote reünie op Curaçao in augustus 2012 van Surinamers en Antillianen die in Nijmegen hadden gewoond in de periode 1965-1980.

In zijn presentatie portretteert **Henk Moeniralam** enkele Surinamers en Antillianen met bijzondere prestaties in o.a. wetenschap, kunst en bestuur of die maatschappelijke verdiensten hebben gehad, dan wel betrokken zijn geweest bij memorabele gebeurtenissen.

Groepsreis Surinaamse en Antilliaanse studenten naar Parijs in 1972

Het volgende Basteicafé op 11 juni is gewijd aan de tentoonstelling 'Uit de Diepte', die te zien is in Museum De Bastei vanaf 4 juli. Nog ver voordat de mammoeten door Nijmegen trokken, krioelde het in deze regio van een ander soort leven. De natuurhistorie van Nijmegen wordt verder uitgepluisd in de aankomende tentoonstelling in De Bastei. Het is een uniek maar ook complex verhaal. Hoe duid je complexe geologische processen en de enorme tijdspanne waarin dit allemaal gebeurde? Jimmy de Rooy en Bas van Lingen, medewerkers van De Bastei, nemen ons mee in deze verhalen. In dit Basteicafé zullen ook voor het eerst diverse animaties getoond worden die te zien zijn in de expositie.